

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Весела Иванова Гелева**, преподавател по Хорово дирижиране в катедра „Музикална педагогика и дирижиране” на факултет „Музикална педагогика” в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство “Проф. Асен Диамандиев”-Пловдив

за **Цветана Иванова Карагеоргиева**, кандидат за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по...; докторска програма „Методика на обучението по музика” в катедра „Музика”, Педагогически факултет на ПУ ”Паисий Хилендарски”-Пловдив

Цветана Карагеоргиева завършва СМУ в Широка лъка. Дипломира се в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”, където получава магистърска степен по арт-мениджмънт. По-късно учи саксофон в Музикалната академия в Берн, Швейцария и работи като музикант на свободна практика, както и като изпълнител в Биг Бенда на Swiss Jazz School. След завръщането си в България работи в Държавна опера Пловдив, Духовия оркестър и Биг Бенда, преподава саксофон в ПУ ”Паисий Хилендарски” и АМТИИ ”Проф. Асен Диамандиев”. Гастролира в Германия, Австрия и Швейцария а през 2018 г. издава авторския си албум „City Night Lights”.

Представеният дисертационен труд на тема **„Педагогически технологии за усъвършенстване на звукоизвличането в горния регистър на саксофона”** съдържа 187 страници, от които 158 са основен текст и 29 са приложения. Библиографията е от 122 източника-8 български издания, 91 чужди издания на латиница и 23 интернет източника. Темата е разработена в три глави с въведение, заключение с приноси, библиографски списък и приложение. Трудът и рефератът отговарят на законовите изисквания за структура, обем и съдържание. Езикът на изложението е ясен, логично последователен и терминологично изряден. Докторантът има и три публикации, свързани с научната разработка. Направеното изследване е актуално по своята същност и има пряко отношение към техническото овладяване на саксофона, за който е писано твърде малко у нас. За избор на темата Цветана Карагеоргиева е мотивирана от както от личната си педагогическа практика и опит, така и от изпълнителската си дейност като дългогодишен солист и оркестрант.

Във **въведението** докторантът представя предмета на изследването-обучението по саксофон и в частност, овладяването на алтисимо регистъра, при който липсват ясно дефинирани методически правила и установена технология, която да осигурява високи резултати при овладяването на инструмента. **Обект** на научната разработка е именно разрешаването на този проблем, за което е проследено процесуално обучението на студентите на Цв. Карагеоргиева и са доказани съответните научни хипотези. За постигането на **целта**, а именно-формиране на технология, която предпоставя техническо усъвършенстване в звукоизвличането и възможност за убедителни солови изяви в различните стилове, докторантът си поставя редица **задачи**, сред които: да се направи преглед на историята и еволюцията на инструмента саксофон, да се проучи теоретичната база данни по проблема и се установи необходимостта от попълване на информацията, да се дефинират правила и практически алгоритми, както и технологична система за работа по високия регистър, да се направи експеримент, който доказва ефективността на предложената от докторанта система на обучение. Използвани са следните **методи** на изследване: педагогическо наблюдение, анализ

(на теоретична, визуална и звукова информация), абстракция, сравнение, обобщение и педагогически експеримент.

В **Първа глава** е представена еволюцията на инструмента и състоянието на проблема на звукоизвличането в горния регистър на саксофона в специализираната литература. Силно впечатление прави внушителният брой проучени от докторанта източници, преобладаващо чуждоезични, сред които теоретични разработки и нотен материал. На базата на това задълбочено и изчерпателно проучване Карагеоргиева заключава, че съществува теоретичен дефицит в областта на методиката за саксофон донякъде и поради факта, че инструментът навлиза в обучението на музикалните учебни заведения сравнително късно. Особено място е отделено на различните типове техники и специфични ефекти, използвани при свиренето, както и приноса на Сигурд Рашер в развитието на алтисимо регистъра – концепцията му за качествен тон, избор на мундшук и съответната технология за овладяване на високия регистър на саксофона. След детайлното проучване на литературните източници, което само по себе си има голяма стойност в труда за всички, които свирят и преподават този инструмент, Карагеоргиева класифицира анализиранията литература и извежда набор от слабо изяснени проблеми, които предизвикват нейния интерес и мотивация за научна работа..

Обект на **Втора глава**, в която е концентрирана голяма част от приносите на дисертационния труд, са педагогическите технологии за усъвършенстване на звукоизвличането в горния регистър на саксофона. В нея са представени както изпълнителски техники, така и предложения за избор на оборудване, подходящо за формиране на качествен тон при саксофона, и в частност в алтисимо регистъра. Изяснен е произхода на терминът „амбушюр“, значението и развитието на амбушюрната постановка в исторически план, както и въпросът за правилния избор на подходящ мундшук и платък. Методическите подходи за усвояване на постановъчно правилен амбушюр са допълнени с подробни разяснения за участващите лицеви мускули в него, позицията на ларинкса, езика, гърлото и са илюстрирани със съответните изображения. Представени са упражнения за динамика, фразирание и ритмика, които изцяло липсват в теоретичните източници и учебни пособия до момента. Разработени са упражнения за извеждане на определени обертонове на преден план, с помощта на октавната клапа и ларинкса, позицията на долната устна и челюст, изговарянето на определени гласни преди озвучаване на алтисимо регистъра, както и идеи за първоначален репертоар, пряко свързан с високия регистър на саксофона. Дисертантът отчита като изключително съществен и психологичният момент, който мотивира студента да работи с по-голяма увереност и желание. В тон със съвременните технологии е предложено интерактивно обучение, което доставя актуална информация за репертоара и изпълнителските достижения от цял свят.

Последната **Трета глава** на дисертацията представлява педагогически експеримент, реализиран в рамките на две години с участието на 14 студента, изучаващи саксофон като специален предмет в „Поп и джаз изпълнителско изкуство“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ и АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“. Наличието на две групи-експериментална и контролна, както и протичането на изследването в три фази – начална констатираща, формираща и заключителна, осигуряват постигането на обективен резултат с реални стойности. Очевидно е, че Цветана Карагеоргиева е подходила към изследването с предварително отлично обмислена концепция и професионална вещина, плод на дългогодишната ѝ педагогическа практика. Извършената от нея диагностика преди и след експеримента доказва значителни подобрения в постановката, амбушюра, дишането, артикулацията и др. Ефективността на предложената от

нея методика се отразява пряко върху крайната цел на всяко музициране-високо художествено ниво и въздействие над публиката.

Сред **приносите** на настоящия труд трябва да се открие следното:

- Това е първо по рода си изследване относно технологията за усъвършенстване на високия регистър на саксофона в България
- Развитието на алтисимо регистъра на обучаемите се осъществява паралелно с развитието и на другия основен компонент от изпълнителската техника – амбушюрната.
- Прилагането на системата от технологии за усъвършенстване на високият регистър на саксофона в обучението за напреднали допринася за ефективното изграждане на основите на амбушюра, пръстовата техника и изпълнителското дишане на обучаемите и тяхното развитие; за цялостното техническо развитие на обучаемите
- Системата притежава универсален характер –съдържа както основни принципи и алгоритми, така и специфични, приложими само в определени случаи и етапи от обучението по саксофон технологии. Представява своеобразна база, от която могат да се извличат елементите, приложими на съответния етап от обучението, съобразно нивото и репертоара на всеки студент.
- Определянето на характеристиките на артикулацията на отделните тонове в алтисимо регистъра, амбушюра и изпълнителското дишане в зависимост от динамиката, качеството на тона и фразирането като цяло, посочването на конкретните изпълнителски действия за съответното управление на пръстовите комбинации, прави възможно съставянето на технологии за развитие на високия регистър при обучението по саксофон във връзка с качеството на художествения резултат при изпълнението на музикални произведения.
- Системата от технологии за усъвършенстване горния регистър на саксофона представлява единно цяло от взаимно свързани елементи, включващо, от една страна технологията на управление на въздуха като комплекс от изпълнителски движения, от друга страна – технологии за превръщане на тези движения в сръчности, и от трета – указания за ролята и практическото приложение на алтисимо регистъра при изпълнение на музикални произведения.

С настоящия научен труд дисертантът доказва сериозен интерес към педагогическото поприще, подкрепен с дългогодишна преподавателска дейност, натрупани методически познания и умения, и желание за бъдещо усъвършенстване. Особено ценен е и практическият ѝ опит като действащ утвърден изпълнител на саксофон. Считаю, че трудът ще представлява интерес за изпълнители, педагози, ученици, студенти и любители, занимаващи се с овладяването на този инструмент и трябва да бъде издаден. Не по-малко съществено е, че темата продължава да е актуална и дава основание и идеи за нови теоретични разработки у нас. Имайки предвид всичко гореказано, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Цветана Карагеоргиева образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по...; докторска програма „Методика на обучението по музика” в катедра „Музика”, Педагогически факултет на ПУ”Паисий Хилендарски”-Пловдив и ѝ желая бъдещи успехи в областта на педагогиката, изпълнителството и научната дейност.